

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 37/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om statlig finansiering till den evangelisk-lutherska kyrkan för vissa samhällsuppgifter

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 25 november 2014 regeringens proposition med förslag till lag om statlig finansiering till den evangelisk-lutherska kyrkan för vissa samhällsuppgifter (RP 250/2014 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- finansråd Elina Pylkkänen, finansministeriet
- äldre regeringssekreterare Joni Hiitola, undervisnings- och kulturministeriet
- kanslichef Jukka Keskitalo och eklelesiastikråd Pirjo Pihlaja, Kyrkostyrelsen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en lag om statlig finansiering till den evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter. Lagen innehåller samlade bestämmelser om ersättning för kostnaderna för de samhällsuppgifter som evangelisk-lutherska kyrkan ansvarar för, nämligen begravningsväsendet,

folkbokföringsuppgifter och bevarandet av kulturhistoriskt betydande byggnader och lösöre. Statlig finansiering är tänkt att ersätta församlingarnas andel av samfundsskatteintäkterna.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Förhållandet mellan den evangelisk-lutherska kyrkan och staten

Den evangelisk-lutherska kyrkan och staten har fortfarande många band trots att kyrkan inte längre betraktas som en statskyrka. Banden mellan kyrka och stat kommer också fram i att den

evangelisk-lutherska kyrkan har hand om ett flertal samhällsliga funktioner. Tre av dem finns inskrivna i lag. På grundval av begravningslagen (457/2003), lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) och lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010) är den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland skyldig att ordna med

begravningsväsende, ha hand om folkbokföring och bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader och värdefullt lösöre.

Vid sidan av de lagstadgade samhällsuppgifterna står de evangelisk-lutherska församlingarna för viktig socialtjänst som dels kompletterar, dels rentav lappar på den övriga samhällsservicen. Däribland märks diakonalt arbete, familjerådgivning, själavård på sjukhus och matutdelning. Dessutom bedriver församlingarna värdefullt barn- och ungdomsarbete.

Propositionen redogör närmare för värdet och den ekonomiska betydelsen av kyrkans lagstadgade uppdrag, övrig samhällelig verksamhet och de verksamhetsformer som nämns ovan.

Kyrkans samhällsuppgifter finansieras med samfundsskatt

Utskottet framhåller att den andel av intäkterna från samfundsskatten som de evangelisk-lutherska församlingarna får brukar motiveras med att de är skyldiga att ha hand om vissa lagfästa samhällseliga uppgifter. Men den juridiska förbindelsen mellan rätten att få samfundsskatt och församlingarnas samhällseliga uppgifter är otydlig. En lagfäst koppling mellan samfundsskatten och samhällsuppgifterna existerar bara för uppdraget att ha allmänna begravningsplatser via begravningslagen som trädde i kraft 2014. Den föreskriver rent allmänt att det bestäms särskilt om disponibel finansiering för kostnader för att hålla allmänna begravningsplatser bestäms. Enligt motiven i propositionen avses med detta utdelningen av samfundsskatt (RP 204/2002 rd). Därremot sägs det ingenting i skattelagarna om att samfundsskatten är en ersättning för samhällseliga uppgifter.

Vidare påpekar utskottet att det också har varit ett problem med samfundsskatten att intäkterna har varierat stort från år till år och att det har varit svårt att förutse hur stor kyrkans andel av samfundsskatten blir. Det har förståeligt nog gett upphov till en del instabilitet med att planera ekonomin och finansieringen av de lagstadgade uppgifter som ingår i kyrkans skyldigheter.

Kyrkans samhällsuppgifter när den statliga finansieringen ses över

Det är en betydande reform dels rent principiellt, dels med avseende på finansieringen av kyrkans lagfästa uppgifter att finansieringen av de samhällseliga uppgifterna för de evangelisk-lutherska församlingarna ändras från och med 2016. Församlingarnas rätt att få samfundsskatt slopas och i stället införs ett lagstadgat statligt bidrag som ingår statsbudgeten. Det ska beviljas för begravningsväsende, folkbokföring och bevarande av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och värdefullt lösöre. Reformen tillför större stabilitet i församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas ekonomi, påpekar utskottet.

Den lagstadgade utgångsnivån är 114 miljoner euro 2016. Beloppet höjs årligen i överensstämmelse med förändringen i konsumentprisindex. Dessutom sänks kyrkans beskattningskostnader med ungefär sex miljoner euro. Enligt propositionen motsvarar beloppet i stort sett den andel av samfundsskatten som församlingarna får. Reformen är således neutral i statsfinansiellt hänseende. Anslaget beräknas täcka kostnaderna för cirka 80 procent av de lagstadgade uppgifterna.

Det är viktigt att följa upp vilka kostnader församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna har för de lagstadgade samhällsuppgifterna och hur de står i proportion till bidraget och att det skyndsamt vidtas åtgärder, om det sker betydande förändringar i kostnadsnivån och det statliga anslaget inte längre kan anses godtagbart i förhållande till kostnaderna. Utskottet påpekar vidare att det inte handlar om statlig hjälp till kyrkan, utan om medel till en autonom verksamhetsutövare för lagstadgade uppgifter.

På grundval av lagen beviljar undervisnings- och kulturministeriet anslaget årligen och det betalas ut till kyrkans centralfond en gång i månaden i lika stora poster. Hur fonden ska dela ut medlen till församlingar och kyrkliga samfälligheter regleras i separat propositionen om ändring av kyrkolagen (1054/1993). Mer ingående bestämmelser om fördelningen finns i kyrkoordningen (1055/1993). I november 2014 antog kyrkostyrelsen nödvändiga ändringar i kyrkolagen

och enligt uppgifter till utskottet kommer regeringen att lämna en proposition om ändringarna till riksdagen i början av nästa valperiod.

Vissa lagstadgade uppgifter bekostas fortfarande av medlemmarna

Den evangelisk-lutherska kyrkans lagstadgade uppgifter är inte bara för kyrkans medlemmar, utan också för andra finska medborgare och utlänningar. Så erbjuder kyrkan till exempel begravningstjänst till samma pris oberoende av om de avlidne var medlem i kyrkan eller inte. Dessutom är kyrkan skyldig att ha ett särskilt område där konfessionslösa kan begravas.

Det behövs enligt utskottet utredas vilka möjligheterna är att åtgärda det missförhållandet att medlemmarna i kyrkan också måste betala för

lagstadgad service till icke-medlemmar eftersom ungefär 20 procent av kostnaderna för servicen inte bekostas med statliga medel. Här vill utskottet hänvisa till bland annat sitt betänkande (FvUB 21/2002 rd) om begravningslagen.

Sammanfattning

Sammantaget sett anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar med de ställningstaganden som framgår av detta betänkande.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 9 december 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pirkko Mattila /saf
vordf. Mika Kari /sd
medl. Maarit Feldt-Ranta /sd
Satu Haapanen /gröna
Rakel Hiltunen /sd
Anne Holmlund /saml
Reijo Hongisto /saf
Risto Kalliorinne /vänst

Elsi Katainen /cent
Timo V. Korhonen /cent
Antti Lindtman /sd
Markus Lohi /cent
Mika Raatikainen /saf
Kari Tolvanen /saml
Ulla-Maj Wideroos /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.